

11 maart 1918

Londen, 10 maart. Officieel ochtendbericht. De vijandelijke artillerie ontwikkelde levendige werkzaamheid ten oosten van Wijtschate, en bij de weg naar Menen.

Londen, 10 maart. Officieel avondbericht: Een overval, welke de vijand ten noorden van Passendale uitvoerde, werd door het vuur van onze machinegeweren afgeslagen. De vijandelijke artillerie legde grote bedrijvigheid aan de dag aan het front en in de daarachter gelegen streek van het kanaal van La Bassée naar Ieper.

Berlijn, 11 maart. Officieel: De geschut- en mijnwerpersactie vlamde gisteren tegen de avond op vele punten op. De drukke verkenningarbeid duurde voort.

Duitse afdelingen zijn op verscheidene punten van het front in Vlaanderen de vijandelijke schansen binnengedrongen en hebben gevangenen en machinegeweren teruggebracht.

Londen, 10 maart. Gibbs meldde zondag: tot op gisteravond volgden er geen nieuwe vijandelijke aanvallen op de vergeefse pogingen van de vijand om onze stellingen ten zuiden van het bos van Houthulst en op de Polderhoekheuvel te overheersen en te behouden. Deze vijandelijke operatie is nu aan het doodlopen in een artillerievuur, waarmee de vijand zich op ons wil wreken en ons wil hinderen. Het nettoresultaat voor hem was een volstrekte mislukking. Hij behield geen meter grond, had de zwaarste verliezen aan doden en gewonden en legde onbevoegdheid in zijn leiding aan de dag. We weten nu, dat het plan hierin bestond, dat op 28 februari 's morgens aanvallen op het bos van Houthulst en op Polderhoek gedaan zouden worden. Beide operaties waren waarschijnlijk groot opgezet, maar

ons geweldig spervuur maakte het de Duitse troepen onmogelijk zich die dag te verzamelen.

Het Belgische bureau in Den Haag deelt ons het volgende communiqué mede over de oorlogsverrichtingen aan het Belgische front van 1 tot 8 dezer:

in de loop van de afgelopen week hebben de Duitsers aan het Belgische front een buitengewone activiteit aan de dag gelegd. De vijandelijke ondernemingen worden talrijker en worden met de beste krachten ondernomen. Deze ondernemingen zijn voornamelijk gericht tegen onze voorposten in de richting van Nieuwpoort, waar zes van deze pogingen mislukten. De Duitsers hebben noch in het noorden van Diksmuide, noch in de richting van Merkem veel succes gehad. Juist hierdoor hebben de Duitsers even voor het aanbreken van de dag de 6^e maart na een zeer hevig bombardement met speciale aanvalstroepen, behorende tot drie verschillende regimenten, achtereenvolgens een aantal van onze posten aangevallen aan de overkant van de IJzer. De vijand slaagde erin plotseling verwarring te veroorzaken in onze posten bij Reigersvliet, uitgezonderd een enkele, waar de dappere tegenstand van een officier en een handjevol manschappen zich lang verzette tegen het naderen van hulpstroepen. Tegenaanvallen, ondernomen door ruiters te voet (een klein bataljon) na een juiste voorbereiding van de artillerie, bracht ons na een bloedige strijd, welke tot het vallen van de avond duurde, weer in het bezit van al onze verloren posten. De verliezen van de vijand zijn zwaar, behalve nog zijn talrijke doden en gewonden, die op het veld zijn achtergelaten, 125 gevangenen, waaronder vijf officieren en negen mitrailleurs vielen in onze handen. De volgende morgen 7 maart viel de vijand onder dekking van een buitengewoon hevig bombardement onze voorposten ten noorden van Kippe aan, na in een handgemeen voet te hebben gekregen ten westen van de weg van Steenstraat naar Diksmuide.

Een onmiddellijk ondernomen tegenaanval stelde ons weer in het bezit van het verloren terrein, waarbij enige gevangenen in onze handen vielen. Ten oosten van de weg werd een verbitterd gevecht geleverd, waar wij bij een eerste aanval niet geheel slaagden. Na een wisselende strijd mocht het onze troepen gelukken in de loop van de 8^e maart al de posities die wij de vorige dag verloren te heroveren. Kleine aanvallen zijn ondernomen tegen Duitse posten. Verscheidene gevangenen zijn gemaakt. Ten noorden van de Reikenhoek, hebben de verschillende plaatselijke gevechten een grote actie veroorzaakt van de beiderzijdse artillerieën.

12 maart 1918

Londen, 11 maart. Officieel avondbericht. Vanochtend poogde de vijand een overval op grote schaal te doen in het vak van Ieper. Vijandelijke infanterieafdelingen deden een aanval op onze linies noordwestelijk van Passendale op een front van 1000 yards en werden overal met verliezen teruggedreven. Wij maakten enkele gevangenen. Gedurende de nacht drong een vijandelijke overvalafdeling een van onze posten ten zuiden van het bos van Houthulst binnen, welke echter onmiddellijk door ons heroverd werd. Er worden vier man vermist.

Het ver gaande geschut toonde zich overdag bedrijvig ten zuidoosten en ten oosten van Mesen en ten oosten en noordoosten van Ieper.

Londen, 10 maart. Officieel. De dichte mist heeft de arbeid van onze vliegtuigen in samenwerking met het geschut, vrijwel onmogelijk gemaakt. Niettemin werden er verscheidene verkenningen door ons verricht en meer dan 400 bommen neergeworpen. Behalve andere doelen werden de spoorwegstations van Menen, Roeselare, Ledegem, Kamerijk en Solesmes (ten oosten van Kamerijk) door onze vliegtuigen beschoten. Drie vijandelijke waarnemingballons werden

vernield. In luchtgevechten werden vijf Duitse toestellen neergeschoten, terwijl zeven andere stuurloos tot dalen werden gebracht. Onze infanterie schoot een laag vliegend vijandelijk toestel neer. Vier van onze vliegtuigen worden vermist.

Londen, 12 maart. Officieel: Vannacht hebben Australische troepen een geslaagde overval gedaan tegen de vijandelijke posten ten oosten en ten noordoosten van Mesen. Ze hebben een aantal Duitsers gedood en enige gevangenen gemaakt. Onze verliezen waren licht.

Vannacht is de vuurstrijd ten oosten en ten noordoosten van Ieper hevig geweest.

Berlijn, 12 maart. Officieel: De vijandelijke artillerie ontwikkelde gisterochtend vroeg op vele punten, vooral tussen de Leie en de Scarpe, grote bedrijvigheid. Ook in de avonduren vlamde de vuurstrijd in tal van vakken op.

13 maart 1918

Londen, 12 maart. Officieel avondbericht. Hedenochtend vroeg deed de vijand een overval op een van onze posten ten oosten van Zonnebeke. Enige van onze mannen worden vermist. Op dezelfde tijd werd een vijandelijke overval ondernomen op drie van onze posten ten zuiden van dit punt. Hij werd met succes afgeslagen. Het vijandelijk geschut was levendig in de nabijheid van Vierstraat (ten zuiden van Ieper) en in het vak van Passendale.

Berlijn, 13 maart. Officieel: In vele vakken leefde gisteren tegen de avond de geschutstrijd op. De verkenningsactie bleef levendig. Bij het afslaan van een Belgische aanval ten oosten van Nieuwpoort hebben we een officier en 30 man gevangen genomen.

Ten oosten van Zonnebeke en ten zuidwesten van Fromelles hebben we 23 Engelsen en Portugezen gevangen genomen.

Londen, 13 maart. Officieel: In de nacht van elf dezer hebben marinevliegtuigen een bomaanval gedaan op de haven van Brugge. Meer dan 3 ton bommen zijn op het doel geworpen, maar ten gevolge van slecht zicht konden de uitkomsten niet worden waargenomen.

Gisteren is een luchtaanval gedaan op kantonementen en spoorwegwissels bij Sint-Pieterskapelle. Op de doelen zijn treffers waargenomen; er ontstond brand.

Twee vijandelijke toestellen zijn neergeschoten; één ervan is brandend in zee gevallen. Verder is een vijandelijke kabelballon, die van zijn anker was losgeslagen, geveld.

Wij missen een vliegtuig.

14 maart 1918

Londen, 14 maart. Officieel ochtendbericht: de vijand beproefde vanochtend een overval ten noorden van de spoorweg Ieper Staden. Deze poging faalde.

15 maart 1918

Londen, 14 maart. Officieel avondbericht. In de afgelopen nacht heeft in de nabijheid van het Ieper-Komen kanaal een treffen plaats gehad tussen Australische troepen en een krachtige vijandelijke patrouille. Het resultaat van de strijd was, dat er 27 gevangenen in onze handen achterbleven. Onze verliezen zijn licht.

De Australische troepen hebben eveneens gedurende de nacht met succes een overval gedaan ten westen van Houtem en in de nabijheid

van Gapaard, ten oosten van Mesen. Wij maakten in beide gevallen enige gevangenen en brachten de vijand een aantal verliezen toe.

De vijandelijke geschutwerkzaamheid was heden eveneens boven het normale ten oosten van Ieper.

Londen, 15 maart. Officieel ochtendbericht. In de nabijheid van Passendale en Poelkapelle hebben wij vijandelijke overvallen verijdeld. Wederzijdse artilleriebedrijvigheid in de vakken van Mesen en Menen.

De Franse journalisten bij koning Albert van België.

Parijs, 14 maart. De correspondenten van de Franse bladen op het front hebben een bezoek kunnen brengen aan de koning van België. Edouard Helsey van de Journal geeft het volgende verslag: Koning Albert werkt in een rustige, eenvoudige Vlaamse hofstede.

Vroeg in de morgen reeds is hij aan het werk, bestudeert de kaart, ontvangt rapporten en verslagen. Dan gaat hij op weg naar het front. Vergezeld van slechts één officier legt hij 25 à 30 km af.

Hij sprak tot ons met zachte stem. Hij hield geen redevoering, hij maakte geen gebaren, hij gebruikte geen grote woorden. Hij zegde: het is mij aangenaam, dat ge naar mijn soldaten komt kijken.

Ze hebben veel geleden, ze lijden nog veel. De oorlog is hard, ook voor hen en Duitsland spaart hen niet. Ik ben heel trots op hen". Het was als een vader, die over zijn kinderen sprak.

Hij zegde nog, dat België zijn ganse plicht zal doen, dat niets het zal doen wijken, dat zijn bondgenoten op België kunnen rekenen.

Dan spreekt hij weer over het lijden van zijn soldaten, die vechten in een doorweekte grond en die geteisterd worden door de muskieten. Maar, voegt hij er aan toe, volhouden zullen we toch.

16 maart 1918

Londen, 15 maart. Officieel avondbericht: De vijandelijke overval, vannacht in de buurt van Passendale beproefd, geschiedde door een sterke afdeling, die zwaar leed onder ons geschut, sper- en machinegeweevuur. Bij die vergeefse poging om onze linies te bereiken, maakten wij enkele gevangenen.

Vanochtend hebben onder dekking van een geducht bombardement vijandelijke overvalafdelingen onze posten ten zuiden van de weg naar Menen aangevallen, maar ons geweervuur dreef ze terug.

De vijandelijke artillerie is vandaag op de meeste stukken van het front minder bedrijvig geweest, maar ze was bij Lens en Mesen, alsmede bij het kanaal Ieper-Komen in touw.

Berlijn, 16 maart. Legergroep kroonprins Rupprecht: Door het vijandelijke vuur en het werpen van bommen op plaatsen achter ons front zijn in Menen en Halluin veel burgers gedood.

Londen, 16 maart. Officieel ochtendbericht: Vijandelijke artilleriebedrijvigheid ten zuidoosten van Ieper, bij de weg naar Menen en ten zuiden van het bos van Houthulst.

Het nieuwe Britse weekoverzicht loopt tot de 14^e maart. Er staat in, dat afgelopen week de indruk geeft van een periode van overgang, onmiddellijk voorafgaand aan grote operaties. De wederzijdse verkenningsovervallen zijn even talrijk gebleven als tijdens de week, die in het vorig overzicht is besproken, maar daaraan paarde zich thans een opmerkelijk verhoogde bedrijvigheid in de lucht. Voor een

deel is die bedrijvigheid daaraan toe te schrijven, dat de vijand wanhopige pogingen deed, over de linies van de geallieerden te komen en waarnemingen te doen aangaande de dispositie van onze troepen. Deze vliegeractie vertoont alle kenmerken van de voorbereiding voor een aanval. Trouwens er is ook geen gebrek aan andere tekenen, die in dezelfde richting wijzen. Zo heeft men een aanzienlijke toeneming van de Duitse munitiedepots opgemerkt. De communicaties zijn voortdurend verbeterd. Nieuwe kleine spoorwegen worden aangelegd. Het is niet te voorspellen of de hoofdaanval al dan niet zal worden voorafgegaan door partiële demonstratieve aanvallen, maar het schijnt van wel.

De vermeerderde bedrijvigheid ten zuiden van het bos van Houthulst en de artilleriedemonstraties bij Armentières wijzen op een voorgenomen vijandelijke actie in deze streek.

Het bericht herhaalt dan, wat al in de dagelijkse stafberichten is gemeld aangaande de overvallen en ondernemingen in de lucht. Het bericht merkt op, dat de Britse vliegers telkens verder in het binnenland van Duitsland doordringen en dat de aanvallen op de Duitse steden een uitnemend materieel en moreel resultaat hebben. (En wordt natuurlijk bedoeld, dat de schade groot is en dat de Duitsers door de luchtaanvallen worden gedemoraliseerd, in tegenstelling met de Engelsen, wiens moreel, gelijk bekend, door luchtaanvallen altijd aanzienlijk zou verbeteren, indien het voor verbetering vatbaar zou zijn). Op deze wijze wordt het een illusie, dat de oorlog buiten de grenzen van Duitsland wordt gevoerd.

De correspondent van Reuter bij het Franse leger meldde de 14^e dezer, dat er ongeveer 190 Duitse divisies aan het front staan in Frankrijk en België en dat er nog verse troepen uit Rusland en Duitsland overgebracht kunnen worden. Maanden geleden was de voorbereiding der Duitsers al zo volledig als maar mogelijk is en het

feit, dat de vijand week na week voorbij laat gaan zonder iets te doen kan mogelijk verklaard worden door zijn bezorgdheid om te weten hoeveel divisies hij uit Rusland kan krijgen, voor hij zich aan het gevaarlijkste avontuur van deze oorlog waagt. Onze voorbereidselen zijn zeker even geweldig als de Duitse. Maandenlange voorbereiding heeft het front om zo te zeggen ondoordringbaar gemaakt. Waar de Duitsers ook aanvallen ze zullen linie na linie gereed vinden om hen te ontvangen. Ongetwijfeld zullen de Duitsers over iets meer manschappen beschikken, maar daartegenover kunnen wij betere manschappen, betere kanonnen stellen en een organisatie, die op elk punt met die van de vijand gelijk staat.

17 maart 1918

Londen, 16 maart. Officieel avondbericht: Het vijandelijk geschut is bij Mesen in touw geweest.

18 maart 1918

Berlijn, 17 maart. Officieel middagbericht: Legergroep prins Rupprecht. In Vlaanderen was de artilleriebedrijvigheid 's middags groter. Aan het overige front beperkte zij zich tot belemmeringsvuur; 's avonds nam ze herhaaldelijk toe.

Londen, 17 maart. Officieel ochtendbericht. De vijandelijke artillerie is in de afgelopen nacht bedrijvig geweest ten oosten van het Polygoonbos. Ook is er enige bedrijvigheid geweest tegen onze achterste verdedigingswerken ten zuiden van Lens en tussen het kanaal van La Bassée en de Leie. De vijandelijke artillerie is in de laatste dagen in toenemende mate aan de gang geweest ten zuidwesten van Kamerijk en langs het gehele front van omstreeks het kanaal van La Bassée tot aan de weg naar Menen.

Londen, 17 maart. Officieel avondbericht: Vannacht hebben onze troepen een vijandelijke overvalafdeling, die onze linies bij Zonnebeke trachtte te naderen, met geweervuur en handgranaten verdreven.

Gallwitz op het westelijk front.

Legergroep kroonprins Rupprecht, legergroep Duitse kroonprins, legergroep hertog Albrecht. Zo was tot dusver het Duitse front in het westen verdeeld, zo was ook de indeling van de officiële berichten uit het hoofdkwartier.

Vandaag is het anders. Achter legergroep Duitse kroonprins leest men: Legergroep Gallwitz. Dat is de naam van een van Hindenburg's grote generaals, bekend uit de Russische veldtocht in 1915. Het Britse weekoverzicht wijst op de activiteit in de lucht aan het westelijk front als op een van de tekenen, die het naderen van grote operaties aankondigen. Het ontbreekt ook niet aan andere voortekenen, zo luidt het verder, en er wordt gewezen op de vermeerdering van de opslagplaatsen van munitie en op de verbetering van de communicaties. Ware het weekoverzicht een dag later uitgekomen, het had stellig onder die "andere voortekenen" ook de inlassing van een legergroep onder een vechtgeneraal links van de kroonprins genoemd. Van de legergroep kroonprins is vrijdag gemeld, dat men weer lichtsignalen op de kathedraal van Reims heeft waargenomen, welke vermelding (waar of niet) voor het behoud van wat er van de kathedraal nog over is, geenszins geruststellend mag worden geacht.

De vijand heeft krachtig vuur gericht tegen een aantal plaatsen in het vak van leper.

Londen, 18 maart. Officieel ochtendbericht: de vijandelijke artillerie is vannacht roerig geweest tegen onze voorste linies tussen Waasten en Zonnebeke.

De oorlogstoestand.

Wij wezen reeds op het verschijnen van de naam van von Gallwitz in de Duitse stafberichten van het westelijk Front. Heden hebben wij een officiële Britse mededeling te boeken, volgens welke de Belgen het vak aan de kust van de Engelsen hebben overgenomen. Beide gebeurtenissen, die wijzen op aanzienlijke verplaatsingen van troepen, zijn nieuwe aanwijzingen voor de komst van grote operaties.

Op dat, nu door de Belgen overgenomen vak heeft het front een zeer grillige vorm. Vroeger rustte de linie van de geallieerden met zijn linkerflank aan de kust op een afstand van ongeveer anderhalve kilometer voor (dat is naar de zijde van de grens toe) het kanaal van Nieuwpoort. Maar ten gevolge van een kleine tegenslag, door de Engelsen op dit vak geleden, is het punt, waar de linie de zee bereikt, achterwaarts verplaatst tot aan de overzijde (de Duinkerke zijde dus) van het kanaal. De grillige westwaartse bocht om het plaatsje Nieuwpoort heen is evenwel blijven bestaan. Het front nadert zelfs het gehucht Mannekensvere, dat 4 km van Nieuwpoort ligt, tot op een kilometer afstand, en buigt dan plots weer terug tot achter het geïndundeerde gebied.

Aan het westelijk front.

Naar Reuters correspondent bij het Engelse leger in Frankrijk seint, wordt officieel medegedeeld, dat Belgische troepen thans het vroegere Engelse frontvak aan de kust bezet houden.

19 maart 1918

Londen, 18 maart. Officieel avondbericht. Hedenochtend vroeg hebben vijandelijke afdelingen overvallen op twee van onze posten ten noordoosten van Poelkapelle gedaan. Vier mannen van ons worden vermist.

Het vijandelijk geschut heeft overdag een verhoogde bedrijvigheid getoond, zowel in het voor- en achterterrein van de vakken van Armentières en Ieper.

Londen, 18 maart. Officieel ochtendbericht. In de voor en achter gelegen gebieden van de sector bij Ieper aanzienlijke geschutwerkzaamheid van de vijand.

20 maart 1918

Londen, 19 maart. Officieel: De werkzaamheid van het vijandelijk geschut zowel op het voor- als achterterrein van de sector van Ieper houdt aan.

21 maart 1918

Londen, 20 maart. Officieel: In de afgelopen nacht hebben vijandelijke overvalafdelingen een aanval op twee van onze posten ten zuiden van Passendale, alsmede op twee posten ten noorden van Poelkapelle gedaan. In beide gevallen werd de vijand met succes afgeslagen. Verscheidene gevangenen bleven in onze handen achter, terwijl voor onze stellingen een aantal doden lagen.

Het vijandelijk geschut was heden bedrijvig ten noorden van het La Bassékanaal en in de nabijheid van het Greniersbos en van Passendale.

Berlijn, 21 maart. Officieel: Legergroep kroonprins Rupprecht: tussen Diksmuide en La Bassée hield ook gisteren de drukke

verkenningssactie aan. De vuurstrijd nam tegen de avond bij opklarend weer in kracht toe.

Aan het overige front vlamde de gevechtsactie slechts bij tijden op.

22 maart 1918

Berlijn, 21 maart. Officieel avondbericht: In Belgisch en Frans-Vlaanderen, ten noorden van Reims, in Champagne, voor Verdun en in Lotharingen zijn de artilleriegevechten vinniger geworden.

Londen, 21 maart. Officieel: Hedenmiddag hebben Britse monitors met succes Oostende beschoten. Vóór deze beschieting werden vier vijandelijke vliegtuigen door ons marineluchteskader vernield. Vijandelijke vliegtuigen deden een aanval op Britse toestellen, die zich voor het bombardement gereed maakten, met het gevolg dat een ander vijandelijk toestel werd vernield.

Men meldt ons:

Gisteravond tussen 9 uur en 10 u 30 zijn er verscheidene bomaanvallen gedaan op Brugge en omgeving. Het afweergeschut was hevig in de weer. Gisteren in de namiddag tussen 3 u 30 en 4 u is Oostende van zee uit beschoten.

23 maart 1918

Londen, 21 maart. Officieel: 's Morgens hing er mist over het hele front. Later op de dag klaarde het op sommige plaatsen op. Op de meeste punten echter was het licht enkel geschikt voor laag vliegen. De vijandelijke aanvals- en versterkingstroepen op het gevechtsfront boden uitstekende doelwitten voor de bestuurders van onze laag vliegende machines, die verscheidene duizenden ponden aan bommen op hen wierpen en ontelbare slachtoffers maakten. Onze

bombardeervliegtuigen vielen behalve belangrijke spoorwegstations op het gevechtsfront, ook deze doelen aan en wierpen er een totaal van meer dan 900 ton bommen op.

Er werd ook laag in de lucht veel gevochten, 15 vijandelijke vliegtuigen werden geveld en zes zagen wij stuurloos neerdalen. Een vijandelijke kabelballon werd vernietigd en een van de machines van de vijand werd in onze linies neergeschoten door onze infanterie. Drie van onze vliegtuigen worden vermist. Gedurende de nacht was het onze nachtvluchteskaders op het zuidelijk deel van het front onmogelijk op te stijgen vanwege de mist. In het noordelijk deel was het weer helder. Onze vliegers wierpen 3,5 ton bommen op de haven van Brugge en 3,5 ton op rustplaatsen ten noordwesten van Torhout. Al onze vliegtuigen kwamen terug.

24 maart 1918

Havre, 23 maart. Baker, de Amerikaanse minister van oorlog, heeft vrijdag een bezoek aan het Belgische front gebracht. Hij werd door koning Albert ontvangen, met wie hij een langdurig onderhoud had.

25 maart 1918

Londen, 24 maart. Officieel. Britse vliegtuigen hebben 14 ton bommen op de havenwerken van Zeebrugge geworpen.

26 maart 1918

Londen, 25 maart. Op de haven van Brugge werden drie bomaanvallen gedaan. Veel rechtstreekse treffers op loodsen en kaden.

Men zag eveneens vlakbij een vijandelijke torpedojager bommen ontploffen. Verscheidene vijandelijke torpedoboten, een torpedojager en een bewapende treiler werden aangevallen.

Een van onze vliegtuigen moest op zee neerstrijken. Een Franse torpedojager pikte de bestuurder op. Op dit na kwamen al onze vliegtuigen veilig terug.

Men meldt ons uit Oostburg:

Ook zaterdagavond van omstreeks 10 uur tot 0 u 30 in de nacht kon men hier waarnemen, dat er talrijke vliegeraanvallen werden gedaan in de omgeving van Brugge. Het afweergeschut van de Duitse bezettingstroepen was geweldig; duizenden lichtkogels zag men door de lucht zweven en daartussen het rode vuur der uiteen springende granaten. Ook gisteren, zondag, hoorde men de gehele dag het geronk der vliegtuigen; af en toe werden ze beschoten.

Londen, 25 maart. Officieel: de 24^e dezer heerste er zeer grote bedrijvigheid in de lucht. De dag was bijzonder door de grote hoeveelheid bommen die er door onze vliegtuigen zijn uitgeworpen, het aantal vluchten, dat er gedaan is en door de vele duizenden schoten, door onze vliegers op geringe hoogte op de vijandelijke troepen gelost. Het verloop van de slag werd door onze vliegers gerapporteerd en onze artillerie werd ingelicht over de punten, die ze moest beschieten. De vijandelijke troepenmassa's, die in de gevechtszone waren geconcentreerd, werden door onze laag vliegende machines met bommen en machinegeweervuur bestookt. Meer dan 1700 bommen werden gedurende de dag op verschillende doelen geworpen, waaronder de havenwerken te Brugge, het spoorwegstation te Aulnoye, het grote kamp ten zuidoosten van Kamerijk, vijandelijke snelvuurkanonnen en versterkingen.

Onze vliegtuigen schoten 45 vijandelijke machines neer en joegen er 23 stuurloos naar beneden. Twee andere vliegtoestellen werden door ons afweergeschut neergehaald. Tien van onze machines worden vermist. Na het invallen van de duisternis hebben onze bombardementsvliegtuigen opnieuw de vijandelijke troepen tegenover het gevechtsfront gebombardeerd en met machinegeweren beschoten. De havenwerken van Brugge en een vliegekamp halfweg tussen Doornik en Bergen werden eveneens beschoten. Er zijn meer dan 14 ton bommen geworpen. Al onze machines zijn teruggekeerd. Gedurende de nacht is er een van de grote bombardementsmachines van de vijand achter onze linies geland.

27 maart 1918

Londen, 27 maart. Op 23 maart heeft maarschalk Haig de volgende speciale dagorder uitgegeven:

"Aan alle officieren en minderen van het Britse leger in Frankrijk en Vlaanderen.

Wij bevinden ons opnieuw in een crisis van de oorlog. De vijand heeft op dit front al zijn beschikbare divisies samengetrokken en legt het aan op de vernietiging van het Britse leger. Reeds hebben wij in de loop van de twee laatste dagen de vijand zeer zware verliezen toegebracht; en de Fransen zenden zo snel ze kunnen troepen tot onze versterking.

Ik voel, dat iedereen in het leger ten volle beseft, hoeveel afhangt van de inspanning en de standvastigheid van elk, en dat hij zijn uiterste krachten zal inspannen om te beletten, dat de vijand zijn doel bereikt."

28 maart 1918

Het Belgische front.

Havre, 27 maart. Officieel: Op het ogenblik, dat het offensief loskomt, neemt het Belgische leger een zwaarder deel op zich van de gemeenschappelijke taak tegen Duitsland doordat het zijn front uitbreidt. Dit front beslaat een sector, waar het op aankomt, daar het de weg naar Calais dekt. Het strekt zich op allerongunstigst terrein uit. Na de slag aan de IJzer heeft het Belgische leger van november 1914 af een linie van 20 km voortdurend bezet gehouden van ten zuiden van Nieuwpoort tot Knokke. Eveneens ging het onder het vuur van de vijand tot een herziening daarvan over. Van januari 1915 was het front 26 km lang. Twee maanden later breidde de rechtereuleug uit tot Steenstraat, waardoor de uitgestrektheid in haar geheel tot 28 km steeg. Op dat tijdstip hielp het schitterend bij het verwerken van de Duitse aanvallen, bekend onder de naam gevechten van Steenstraat.

Daar het in het volgende tijdvak in de sector kalm was, kon men de laatste hand leggen aan de reorganisatie en vervaarlijk hoge verdedigingswerken aanleggen, die geheel boven het drassige land uitstaken en daartussen het land onder water zetten.

Voortdurend door nieuwe contingents versterkt, breidde het leger in het begin van 1916 zijn front tot Boezinge uit, waardoor het 31 km lang werd. Dat geschiedde tot juni 1917. Toen begonnen de voorbereidselen rond het machtige offensief der Fransen en Britten in Vlaanderen. Het Belgische leger deed daar aan de linkervleugel aan mee. In oktober en november 1917 trokken de troepen die met de Fransen in nauw verband traden, over de IJzer en kregen voet in de Duitse werken van Luigem.

De winter onderbrak de aanvalsverrichtingen. Het Belgische leger nam weer van de Fransen de overhoop geworpen sector van Merkem

over en voerde daarmee een nieuw stuk aan het front toe. In het begin van 1918 hernam het de belangrijke wacht in het gevaarlijke vak van Nieuwpoort, waar Franse en Britse troepen hadden gestaan.

Op het ogenblik houdt het een aaneengesloten front van bijna 40 km bezet. Sindsdien is de vijandelijke bedrijvigheid op het gehele IJzerfront herleefd. Sinds twee maanden hebben Duitse aanvallen elkaar onverpoosd tegen de Belgische stellingen opgevolgd. In de eerste plaats bij Nieuwpoort, Diksmuide en Merkem. Telkens en telkens weer stootte de vijand op onwrikbaar verzet. Hij heeft de Belgen geen duimbreed grond ontnomen. Nooit waren het moreel en de vechtlust van de Belgische soldaten beter.

31 maart 1918

Havre 30 maart. Officieel weekbericht van 23 tot 29 maart: Een overval, die wij de 26^e in de richting was Stuivekenskerke hebben ondernomen, heeft ons in staat gesteld gevangenen te maken. Een zelfde krijgsverrichting, welke wij op handige wijze in de richting van Bulthoek ondernamen, eindigde de 28^e met de gevangenneming van 28 tegenstanders, waaronder een officier en vier onderofficieren. Dergelijke ondernemingen van de vijand in de streek ten oosten van Nieuwpoort (de 25^e) en op kleine posten in de streek van Bikschote (de 26^e) werden verijdeld zonder dat de vijand onze linies kon naderen.

De geschutwerkzaamheid van de vijand op onze verdedigingsstellingen, die gedurende deze week in hevigheid enigszins afgenomen is, heeft voornamelijk bestaan in beschietingen met vergiftigde granaten, welke op onze batterijen werden gericht. Ons geschut loste een groot aantal vernielings- en verontrustingsschoten op kampen en verbindingswegen in een verder afgelegen vijandelijke zone.

De vliegdiens heeft door verkenningvluchten, geschutregeling en fotografische opnamen onze artillerie krachtig bijgestaan. Drie vijandelijke vliegtuigen zijn sedert 21 maart binnen onze linies neergeschoten; twee na een gevecht, een derde door het geschut. De inzittenden van een vliegtuig zijn gevangen genomen.

2 april 1918

Generaal graaf de Grunne, commandant van Havre, zal generaal de Ruette vervangen. Men gelooft dat een generaal van het front, die behoefte aan rust heeft, tot garnizoenscommandant van Havre benoemd zal worden.

Men meldde ons gisteren uit Middelburg:

Te Vlissingen is in de afgelopen nacht een vliegeraanval op de Belgische kust waargenomen, die ongeveer 4 uur aanhield. Op grote hoogte werden hedenmorgen twee zeppelins gezien.

5 april 1918

Berlijn, 5 april. Oostende, Diksmuide, Roeselare, Menen en vele andere kleine plaatsen en ten slotte ook het bloeiende Kortrijk zijn door de Britse kanonnen ten dode gewijd.

Naar het schijnt leven de Fransen en Engelsen in de waan, door het zonder onderscheid beschieten van plaatsen achter ons front de Duitse gevechtskracht te verlammen. Daarvan hebben echter uitsluitend ongelukkige inwoners van die plaatsen te lijden: de Fransen en Vlamingen, die hun land niet willen verlaten, terwijl de soldaten in de beschoten steden eenvoudig de overal aangelegde schuilplaatsen opzoeken. Vrouwen, kinderen en ouden van dagen zijn echter zonder bescherming prijsgegeven aan de projectielen van hun eigen landgenoten, omdat ze meestal hun woningen noch willen

noch kunnen verlaten en dikwijls ook hun werkzaamheden moeten blijven verrichten.

Wie het mee heeft moeten aanzien, hoe verminkte lijken van vrouwen en kinderen op straat verspreid liggen of worden geborgen uit de tot puin verbrijzelde huizen, begrijpt de haat en de woede van de ongelukkige burgerbevolking tegen de Engelsen, als de aanstichters van dit onnoemelijke leed.

Bij de beschieting van Kortrijk werd geen militaire schade aangericht; alle schoten troffen dicht bewoonde particuliere woningen of het omliggend terrein.

Onder de slachtoffers zijn steeds weer talrijke kinderen. Honderden arme mensen zitten, verlamd van schrik en lijdend onder de kou in hun vensterloze kamers of duistere kelders en wachten bevend op het inslaan van de volgende Engels-Franse granaten, die hun leven en eigendom zullen vernietigen.

7 april 1918

Havre, de 6^e april. Officieel weekbericht van 30 maart tot 5 april. Gedurende de afgelopen week hebben wij verscheidene verkenningen in de vijandelijke linies ondernomen en verschillende pogingen van de tegenstander om onze vooruitgeschoven posten in de richting van Nieuwendamme, Sint-Joris en in de streek van Merkem binnen te dringen, teniet gedaan. Een patrouilleontmoeting heeft eveneens plaats gehad voor Oud-Stuivekenskerke. Het geschut was hier en daar hoofdzakelijk gericht op de streken van kampementen en op de verbindingswegen. Onze batterijen hebben verscheidene vernielingsschoten gericht op de vijandelijke batterijen en een groot aantal ervan buiten gevecht gesteld. In de richting van Diksmuide Nieuwpoort bom- en granaatgevechten.

Een vijandelijk vliegtuigeskader heeft een van onze ballons aangevallen. De aanval mislukte en het eskader werd op de vlucht gedreven. De weersgesteldheid was gedurende het grootste deel van de week ongunstig voor luchtwerkzaamheid.

11 april 1918

Londen, 10 april. Officieel middagbericht. Hedenochtend vroeg heeft de vijand het vuur geopend op onze stellingen ten oosten en ten noorden van Armentières, tot aan het kanaal Ieper-Komen. Gemeld wordt dat de strijd op het zuidelijk deel van dit front is begonnen.

Londen, 10 april. Officieel avondbericht: Na het reeds gemelde bombardement heeft de vijand vanochtend opnieuw met man en macht onze stellingen tussen de Leie bij Armentières en het kanaal van Ieper naar Komen aangevallen. Heel de dag is er in deze sector zowel als op het ganse front van de gisteren ondernomen aanval ten noorden van het kanaal van La Bassée bitter gevochten. Ten noorden van Armentières drukte het geweld der vijandelijke aanvallen onze troepen naar de linie van de Wijtschate-Mesen-rug en Ploegsteert terug.

De afdelingen Duitse infanterie, die zich een weg tot in Mesen hadden gebaad, werden vanochtend door een tegenaanval van onze troepen daar uitgejaagd.

Berlijn, 10 april. Officieel. Onze torpedostrijdkrachten in Vlaanderen hebben de 9^e dezer, 's avonds, onder leiding van kapitein Albrecht de militaire werken bij De Panne rijkelijk onder vuur genomen. De kustbatterijen antwoordden zonder resultaat. Vijandelijke zeestrijdkrachten zijn er niet gezien.

Berlijn, 11 april. Officieel: Gisteren werd de aanval op een breed front voortgezet. Troepen van generaal Sixt von Arnim namen Hollebeke

en de voorste Engelse linies ten zuiden daarvan, ze bestormden de hoogte van Mesen en handhaafden zich daar tegen sterke vijandelijke tegenaanvallen. Ten zuiden van Waasten stootten ze door tot het bos van Ploegsteert, en bereikten ze de weg Ploegsteert-Armentières.

Brieven uit Engeland.

Aan het Engelse front.

Londen, 24 februari.¹

ik ben juist teruggekeerd van een kort bezoek aan het Britse front in Frankrijk en Vlaanderen, mijn derde. Het was in april en augustus 1916, dat ik er mijn eerste indrukken opdeed. Soms, bij het voortbotsen van de auto door de Franse dorpjes vol van soldaten in kaki, langs wegen waar karavanen van motorlorries voort hotsten, langs kampementen van arbeidsbataljons en vliegtuigen, kanonnen en munitie, was het of de wereld sinds 1916 had stilgestaan.

Het landschap, dat ik eens in het ontluiken van de lente had gezien, de bomen op het uitbotten, fris groen hier en daar, en de akkers in de afwachting van nieuw leven, en toen in de zomer, de bossen ware vlekken van groen en het graan hoog opgeschoten over de glooiing van het land, – het landschap was nu dood in de kaalheid en eenzaamheid van de winter. Een ploeger hier of ginds op een vakje

¹ Let op de datum van deze brief, waaruit de aanmerkelijke vertraging blijkt, waarmee hij ons bereikt heeft, vertraging, die eensdeels het gevolg is van het oponthoud door de censor, anderdeels van het lange uitblijven van het konvooi. We menen nochtans dat de indrukken, die onze Londense correspondent aan het Duitse front heeft opgedaan, ook nu nog, nadat daar grote veranderingen zijn ingetreden, voor onze lezers belangwekkend zullen zijn. – Redactie.

vetglimmende grond, dat was alle leven. Maar daar waren toch weer dezelfde wijde gezichten over het golvende land, de akkers als een lappendeken over de heuvels geslagen, of de bomerrij, zich verliezend aan alle gezichtseinden en wij heen snellend over de eindeloze wegen. En daar waren weer die curieuze Engelse opschriften en waarschuwingen overal in het Franse land; daar waren weer de sergeants in kaki met "traffic" op hun arm, die op de knooppunten het drukke verkeer regelden; daar waren de muildieren weer en de honderden merkwaardigheden, die het moderne leger in het gebied achter het front te zien geeft. Er waren toch wel veranderingen ook. De Duitse gevangenen, die aan de wegen werken, had ik in augustus 1916 al wel gezien.

Nu waren er veel en veel meer. Telkens ontmoetten wij troepen van een 40 of 50 man sterk met de spade op de schouder terugkerend naar hun prikkeldraadkamp of dood op hun gemak aan het werk in een dorpje, waar de Franse vrouwen en kinderen niet de minste notitie meer van hen schenen te nemen. Ze zagen er goed uit, voor zover mijn waarneming ging en ik kreeg heel sterk de indruk, dat ze niet harder werkten dan strikt nodig was. De meesten droegen de lelijke ronde mutsjes met rode band nog, waaraan men hen op een afstand kon herkennen. Men had in hun kleren okerkleurige stukken ingenaaid om hun vermoming na ontsnapping moeilijker te maken. Maar ze ontsnappen meest maar liever niet; geen wonder, want waarheen? Iets heel nieuws was een ander soort van werkers achter het front, die wij overal bezig zagen: de Chinezen. Dikke gezichten met iets kinderlijks, iets vrolijks ook met de frisse blos en het lange zwarte haar, – het leek mij het gewone Chinese type geenszins, – gekleed in kaki. Men weet dat zij naar Europa komen onder contract van een paar jaar en dat de Engelse vakverenigingen van hun komst niet zonder een opflikkeren van hun traditionele argwaan tegen goedkope gekleurde arbeiders hebben vernomen. Wat ook achter

het front meer in het oog valt dan twee jaar geleden, dat is het gebruik van "camouflage". Om loodsen of opslagplaatsen te verbergen onder takken en aarde tegen het spieden van de vijandelijke legers, dat is een oud middelje. Maar de barokke beschildering met hoeken en kronkels en in velerlei kleuren van wagens en kanonnen en gebouwen herinner ik me niet gezien te hebben voor ongeveer een jaar geleden, toen ik er schepen mee toegetakeld zag. Een schip op zee, kunstig op die wijze behandeld, maakt op een afstand gezien een uiterst misleidende indruk: men is in het onzekere omtrent zijn richting en omtrent zijn grootte. Bij wagens en kanonnen is de uitwerking meer dat hun omtrek niet langer scherp tegen de omgeving afsteekt: ze zijn minder gemakkelijk te ontdekken.

Natuurlijk hebben er heel wat dieper ingrijpende veranderingen plaatsgevonden sinds 1916 dan deze. Het leger is al groter geworden, het terrein dat het bezet houdt, strekt zich weer verder naar het zuidoosten uit. En het bestaat niet meer, als twee jaar geleden, uitsluitend uit vrijwilligers. De dienstplichtwetten leveren nu een zeer aanzienlijk gedeelte van zijn effectief. Dat is overigens iets, dat ik wist, maar dat ik aan niets heb kunnen opmerken. De dienstplichtsoldaten zijn van de vrijwilligers niet onderscheiden. Ze doen hun werk even goed en na de eerste moeilijke ogenblikken zijn zij met de vrijwillige kern van het leger eenvoudig versmolten. En na de slag aan de Somme, waarvan ik in augustus 1916 een deel van het terrein aanschouwd heb, zijn er niet weinig andere slagen geleverd en de verwoesting der slagvelden overwoekert een heel wat uitgestrekter gebied dan toen.

Het is hiervan in het bijzonder dat ik ditmaal een indruk hebben gekregen. Kilometers en kilometers, 120 of 150 kilometers op zijn minst, heeft onze auto die paar dagen voortgesneld tussen de verwoestingen van het moderne slagveld. We hebben die

verwoesting leren kennen in al haar graderingen en schakeringen. Daar zijn ten eerste de dorpjes, die het ongeluk hadden recht in de weg te staan van het bombardement, waarmee een modern offensief opent. Ze zijn verdwenen, uitgewist. Heel de brede strook grond, waar de Sommeslag heeft gewoed, is kaal. Men ziet de sporen nog van oude loopgraven, die aan het instorten en vol groeien zijn. Hier en daar een mijnkrater. We zagen een geweldige kuil in de buurt van La Boisselle als een afgrond zo diep. Overigens is het land woest en kaal zover het oog reikt. Onkruid heeft alles overgroeid. Prikkeldraad schuilt er nog verraderlijk onder. Bomen zijn er niet meer. Ten hoogste versplinterde stompjes. Alle oude kenmerken van het landschap zijn weggevaagd en als nieuwe draagt het de duizenden houten kruisen van soldatengraven. De granaten hebben het omgewoeld met niets verschonende grondigheid, en het is overal eenparig overdekt met de kuilen van ontploffingen, die het aanschijn van pokdaligheid geven.

Hoe zullen de bewoners van zulke streek ooit hun akkers terugvinden! De papieren, waarmee eigendomsrechten zijn vast te stellen, zijn weliswaar bewaard gebleven; ze berusten in Frankrijk in duplo op de sous-préfectures. Maar ook al zouden de oude grenzen te herstellen zijn, wat is er van dat land geworden! Op vele plaatsen is de vruchtbare bovenlaag van de grond verstrooid of vermengd met de kalkbodem eronder. Het prikkeldraad zag ik op een paar plaatsen verwijderen door Engelse werksoldaten en muilieren. Maar de grond zal ook glad gemaakt moeten worden, voor er de ploeg weer overheen kan. En het is met de kolenmijnen in het district van Lens weinig beter gesteld. Van een uitloper van de heuvelrug van Vimy af (de zogenaamde Pimple) konden wij dat district goed overzien. De rode dorpen en stadjes, de kolenheuvels, de hoge mijnmachinerieën, het leek alles in het klare, koude zonlicht van de februaridag nog vrijwat mans. Maar de stadjes waren gepleisterde graven. Gaten in

de daken, de muren weggebroken, leeg, verlaten. De machinerieën onherstelbaar vernield, de mijnen daar beneden trouwens eveneens; de Duitsers hebben ze onder water gezet of op andere wijzen de schachten onbruikbaar gemaakt. Lens is een voorbeeld, van hoe het plaatsen vlak achter het front vergaat. Ze worden niet zo licht tot een vormloze puin hoop, maar houden het voorkomen van een stad, waaruit echter alle leven gevloeden is en zwaar geschonden, hier en ginds. Op de duur, zeker, kan het erger worden. Het is de verandering die twee jaar gemaakt hebben in Ieper bv. Toen ik Ieper zag in 1916, was het een zwaar gehavende stad, onherstelbaar gehavend toen reeds. Ik zag het terug als een woestijn van puin. De geraamten der huizen stonden in 1916 nog overeind. De straten waren herkenbaar. Nu is Ieper een vlakte geworden, waarin men nog brokstukken van huizen ziet opsteken en soms, ver zichtbaar in die leegte, zijn een paar gebouwen nog miraculeus staande gebleven. Ik sprak in 1916 nog van "het geweldige lijk van de Lakenhal." Het is vergaan nu. Een stomp van de grote middentoren, een brok van het linkergedeelte van de voorste muur, maar een paar gewelven links, dat is al wat er nog van over is.

Bapaume, Péronne, Atrecht, het dienst tot niets u de lijst van verwoeste stadjes, die we gezien hebben, volledig te geven. Bapaume en Péronne staan aan de ingang van het uitgestrekt gebied, dat de Duitsers verleden jaar ontruimd hebben. De verwoesting daar, die zich soms tot hele straten uitstrekt, onderscheidt zich van die in de meeste plaatsen, doordat ze in sommige gevallen niet door het geschutvuur (van de Engelsen) is veroorzaakt, maar door opblazen van de wegtrekkende Duitsers. Men kan de gebouwen, die op die manier zijn behandeld, meest herkennen aan de positie van het dak, dat door zo'n inwendige ontploffing wordt opgelicht en half naast de muren terechtkomt. Duitse opschriften prijken nog op tal van grote gebouwen, wegwijzers in de eerste plaats, evenals men die in het

Engelse gebied overal in het Engels aantreft, maar dan ook instructies voor geval van een luchtaanval of een bombardement. In Péronne stond op een aantal huizen aangegeven hoeveel man de kelder kon bevatten.

Atrecht is het beste voorbeeld van een stadje in het gevaarlijk gebied aan de andere kant, en het is tevens het meest aangrijpend toneel van verwoesting dat ik heb gezien. Niet dat het er erger aan toe is dan de andere plaatsen, integendeel. Maar juist omdat het meeste gedeelte van de stad nog overeind staat, nog bewoonbaar is zelfs of tenminste weer bewoonbaar gemaakt kan worden, en er wonen ook nog mensen in Utrecht, – daarom treft u de tegenstelling van de verwoesting die sommige delen heeft getroffen, dieper. En men kan aan Utrecht nog zien, wat een mooi oud plaatsje het geweest moet zijn. De twee grote in elkaar lopende pleinen in het centrum, die het ergst geleden hebben, staan daar nog als nobele resten van beledigde schoonheid. De doorlopende zuilengangen die het karakter van die pleinen bepalen, zijn geschonden, maar nog niet vernietigd. Tal van gevels zijn ingestort en de binnenkamers aan het licht gekomen, maar de meeste zijn enkel beschadigd. En onder dat alles zijn de meeste kelders nog bewaard. Utrecht was rijk aan sterke kelders en onderaardse gangen. Die hebben in de oorlogsgeschiedenis van de stad geen kleine rol gespeeld. Bij de voorbereiding van het offensief in het voorjaar van 1917 is er ruim gebruik van gemaakt door de Engelsen om troepen op dat deel van het front oopen te hopen.

Er was elektrisch licht in aangelegd, gangen werden gegraven om de kelders te verbinden onderling en met het loopgravenstelsel oostelijk van de stad. Het offensief, dat de 9^e april werd ingezet, dreef de Duitsers zes of zeven km verder van de stad, die nu dus iets minder gevaarlijk ligt. Het is haast ongelooflijk, dat gedurende gans de tijd van de oorlog een duizendtal burgers in Utrecht zijn blijven wonen.

Er zijn er nu nog een 500 teruggekomen. Er zijn winkeltjes voor de Engelse soldaten. Ik zag vrouwen en kinderen. En het gerommel van het geschut, dat heel de dag doorklinkt, verschrikt niemand meer. We waren met onze geleider, een luitenant, juist in de kathedraal, toen in de blauwe lucht boven onze hoofden – want de kathedraal heeft al lang geen dak meer – een helder wit wolkje ontsprong. Dat was een shrapnelwolkje; nog een en nog een, recht boven ons. "Zeker een Duits vliegtuig in de buurt", dacht onze luitenant. En dat was al. Niemand nam verder enige notitie van die verraderlijke witte wolkjes.

De kathedraal van Atrecht, die ge u zeker uit de geïllustreerde bladen wel herinnert, is een indrukwekkende bouwval. Het is een 18^e-eeuwse kerk, met zware ronde pilaren en rondbogen. Enkel de muren staan nog ten dele met de koepel van het koor en al het geweldige puin met kolossale brokstukken van kapitelen en de rest is naar binnen komen vallen. In het wijde middenschip vormt het puin een grote heuvel. De zware ommegangen, die nog op de benedenste zuilenrij rusten, zijn afgeschilderd en gehavend tot ze al de rauwe grootsheid van een middeleeuwse ruïne hebben gekregen.

Een ranke boog, een steen dik, spant nog dwars over de kerk van de ene naar de andere muur; het is alles wat er over is van het dak. De Franse regering is van plan de bouwval in stand te houden als een nationaal monument ter gedachtenis aan de grote oorlog. Ook de bouwval van het stadhuis trouwens. Ik geloof dat het stadhuis van Atrecht na de kathedraal van Reims en na de lakenhal van Leper, het meest illustere slachtoffer is onder de historische gebouwen, die de oorlog heeft opgeëist. Het is verwoest, in een stad waarvan nog zoveel gespaard is gebleven, met ijzingwekkende degelijkheid. En terwijl men in de plechtige ruïne van de kathedraal, waarvan de hoofdtrekken door de vernietiging haast scherper schijnen uit te komen, vooral, zij het met een zwijgend ontzag, bewondert, wekken

de resten van het stadhuis een pijnlijke deernis. Dat weelderig, luchtig renaissancewerk, aangevat met zo ruwe hand! Een enkel brokje poort staat met al zijn opsmuk van beelden en figuren nog bijna intact te midden van de verminkte muren en puinhopen, waartoe de rest geworden is. Men kan het niet aanzien, wat hier verloren is gegaan. De vernietiging heeft hier geen nieuwe indrukwekkende harmonie geschapen, maar een monsterlijke tegenstelling tussen de herinnering aan een schat van lieflijk detail en het aanzien van vormloos gruis.

Het offensief van april 1917 strekte zich, naar men zich herinnert, uit van een eind ten zuiden van Atrecht tot voor Lens. In april 1916 was ik in Souchez geweest, toen al een ruïne, waar de Fransen een jaar geleden de Duitsers hadden teruggedreven, en van een uitkijkpost op de berg van Notre Dame de Lorette, had ik de Duitse loopgraven gezien, die toen aan deze kant van de heuvelrug van Vimy liepen.

Heel de vlakte westelijk van die rug, waar de Engelsen hun troepen hadden te bewegen, was onveilig door de observatie van de Duitsers van de Vimy-rug. Achter die beschermende rug daarentegen bezaten de Duitsers Lens en heel de vlakte in veiligheid. De verhoudingen zijn in die streek nu omgekeerd. In 1916 kon de auto niet verder rijden dan Ablain St. Nazaire. We reden nu kalmweg over heel de weg van Atrecht naar Souchez, waar eens (nog vroeger) de loopgraven langs liepen. En gelijk ik al aanstipte, we beklommen de uitloper van de Vimy-rug, die "the Pimple" genoemd wordt en zagen van daaruit Lens en heel de vlakte die nog in handen van de Duitsers is. Tot aan Douai toe kan men van daaruit zien. De voortgang van april 1917 heeft niet onmiddellijk geleid tot de grote gevolgen, die sommigen ervan verwachtten, maar bij een hervatting van het offensief in die streek moet hij van zeer groot belang zijn.

12 april 1918

Londen, 11 april. Officieel ochtendbericht. De slag houdt aan op het gehele front van het kanaal van La Bassée tot dat van Ieper naar Komen.

Tot in het holst van de nacht werd in de buurt van Ploegsteert, Mesen en Wijtschate zwaar gevochten.

Van het overige Britse front niets te melden.

Er ontwikkelde zich hedenochtend een vastberaden aanval tegen onze stellingen in de nabijheid van het Ploegsteertbos waarbij de vijand enigszins vooruit kwam. Meer noordelijk deed de vijand vanochtend een verwoede aanval op onze linies in de nabijheid van Wijtschate en Hollebeke, die door onze negende divisie met zware verliezen voor de vijand werden afgeslagen.

De strijd duurt op het gehele front voort tussen het La Basséekanaal en het Ieper-Komen-kanaal.

Op de rest van het front ging de dag betrekkelijk kalm voorbij.

Londen, 11 april. Reuters bijzondere correspondent bij het Britse leger in Frankrijk seint: 11 april: De toestand in Vlaanderen wordt heden beschouwd als tamelijk wel hersteld te zijn. Niettegenstaande de strijd nog voortduurt, wordt de afloop met vertrouwen tegemoet gezien. Terwijl de Duitse vooruitgang de vijand ver van zijn uitgebreid en ongetwijfeld behaaglijk ingericht verdedigingstelsel heeft afgebracht en zijn verbindingslijnen heeft verlengd, heeft deze tot dusver geen grote voordelen behaald. Givenchy en de heuvels van Mesen hebben inderdaad tactische waarde, doch de Duitsers faalden om deze punten in te nemen.

Hedenochtend om 10 uur zetten de Duitsers een geweldige aanval op Hollebeke in. In massagolven kwam de vijand over het zware

terrein en bood zijn flank bij de Rozebeek een groot doelwit voor onze machinegeweren. De executie was ontzettend en betrekkelijk weinig mannen raakten met onze mannen handgemeen. Ze werden teruggeworpen en hun wanordelijke terugtocht werd door ons veldgeschut gevolgd totdat hij in de mist verdween.

De vijand heeft meer reserves aangevoerd, doch wij hebben eveneens reserves in de strijd noordwestelijk van Armentières geworpen. In de richting van Ploegsteert melden onze vliegers samentrekkingen van talrijke Duitse infanteriestrijdkrachten. Onze artillerie richt op dit gebied een zwaar geconcentreerd vuur.

De ontruiming van Armentières is gisteren op zeer geslaagde wijze ten uitvoer gebracht. De vijand deed geen poging om druk op onze terugtocht uit te oefenen.

De militaire medewerker van de Deutsche Tageszeitung schrijft, dat men wat de Duitse aanvallen ten noorden van La Bassée en bij Waasten aangaat, nog niet kan zeggen, dat de Engelse stellingen werden gespleten, maar de mogelijkheid daarop komt nader.

De grote slag in Frankrijk.

In het nieuwe offensief over 40 km van La Bassée naar Ieper ziet men algemeen een afleidingsonderneming op grote schaal, met het doel om de Engelse divisies in het noorden ver van het voornaamste slagveld te houden. Indien de poging der vijandelijke legeraanvoering op een doorbraak was gericht dan zijn alle middelen daartoe volkomen mislukt, evenals bij Amiens en Montdidier. Het is echter moeilijk aan te nemen, dat de vijand zijn korte, verwoede aanvallen op de hoofdstad van Picardië niet zal hervatten.

Men meldt uit Sas van Gent:

Na enige weken stilstand wordt hier weer hevig schieten gehoord.

Londen, 12 april. De correspondent van de Times aan het Engelse front in Frankrijk seinde op 11 dezer: In het noordelijke vak van de jongste Duitse aanval, namelijk in dat van de rug van Mesen, geloof ik, dat de aanval voorgoed gestuit is. Ik ben juist uit het gebied achter dit gedeelte van de slaglinie teruggekomen. Alles wat ik gezien en gehoord heb, gaf vertrouwen. We zitten goed en wel op de graat van die rug en ik geloof dat, als we daar nu vandaan gaan, dat niet in de achterwaartse richting zal zijn.

De slag in Frankrijk.

Gibbs seinde gisteren:

Woensdagmiddag en heden heeft de vijand al zijn krachten gezet achter de slag, die nu van de Leie tot Wijtschate woedt. Onze troepen hebben zonder enige tussenkomst gevochten en de vijand door herhaalde tegenaanvallen van belangrijk terrein verdreven. Weer waren onze troepen in getalsterkte de mindere en alleen door de wakkere tegenstand van de onzen is de vijand niet in staat geweest, snel vooruit te komen. Meermaals is hij zelfs, zoals bij Wijtschate, Mesen en Steenwerk, met bloedige verliezen teruggeslagen.

Men meldt ons uit Oostburg:

in de afgelopen nacht hebben er weer tal van bomaanvallen boven de haven van Zeebrugge plaats gehad. Het afweergeschut was zeer hevig.

Men meldt ons uit Middelburg:

in de nacht omstreeks 1 uur heeft er een vliegeraanval op de Belgische kust plaats gehad, die ruim een uur aanhield. Het gebulder

was zo hevig, dat menigeeen in de slaap werd gestoord. We hebben al menigmaal een bombardement gehoord, maar zoals hedennacht nog nimmer. Het uiteenspringen van bommen en granaten was hier zeer goed zichtbaar.

Men deelt ons mede:

Hoezeer de oorlogstoestand haast een normale toestand aan het worden is in vele opzichten, kan alweer blijken uit het feit, dat aan het Belgische front geregeld middelbaar onderwijs van de hogere graad gegeven wordt.

Onder de jonge Belgische soldaten zijn er veel, die in augustus 1914 hun geregelde studies moesten afbreken, zonder een certificaat van volledig middelbare studies te behalen, onmisbaar voor hun intrede in een universiteit. Een divisiecommandant nam het initiatief om leergangen in te richten voor de beide laatste jaren van de Grieks-Latijnse en de moderne humaniora. Het voorbeeld werd nagevolgd in al de andere divisies.

Deze studies worden gecombineerd met de soldatenplicht. De leerlingen, die werkelijk in aanmerking komen, worden samengebracht in eenzelfde eenheid. Wanneer deze in rust is achter het front, begeeft men zich met alle ijver aan de studie. Is de divisie in het vuur, dan neemt iedereen zijn plaats weer in, want de plicht van de verdediging van het vaderland gaat voor. Toch worden nog dan de studies niet geheel afgebroken. Onder de officieren zijn tal van leraars uit atheneums en colleges die dan herhalingen houden in de kantonnementen der voorposten, welke de meest gevorderden in staat stellen zich aan te bieden voor de centrale jury, onlangs door het ministerie van wetenschappen en kunsten ingesteld om diploma's af te leveren van voltooid middelbaar onderwijs.

13 april 1918

Londen, 12 april. Officieel ochtendbericht. Onze troepen hebben zich in de omtrek van Ploegsteert teruggetrokken naar nieuwe stellingen bij Neuve Eglise. Het gevecht gaat over het gehele slagfront voort. Overigens is de toestand aan het noordelijke slagfront in de grond ongewijzigd.

Op het hele front ten noorden van het La Bassékanaal tot aan Hollebeke houdt de strijd aan.

Londen, 12 april. Haig heeft de volgende dagorder tot de troepen in Frankrijk uitgevaardigd:

Aan alle rangen van het Britse leger in Frankrijk en Vlaanderen! Heden is het drie weken geleden dat de vijand zijn geweldige aanvallen tegen ons op een front van 50 mijl heeft ingezet. Zijn doel is om ons van de Fransen te scheiden, zich van het kanaal en de havens meester te maken en het Britse leger te vernietigen. Niettegenstaande hij reeds 106 divisies in de strijd heeft geworpen en op de meest roekeloze wijze mensenlevens heeft opgeofferd, heeft hij tot dusver geringe vorderingen in de richting van zijn doelen gemaakt. We hebben dit aan het vastberaden strijden en aan de zelfopoffering van onze troepen te danken. De woorden ontbreken mij om aan de bewondering uiting te geven, die ik voor de schitterende tegenstand koester, welke door alle rangen van ons leger onder de meest moeilijke omstandigheden is geboden. Velen van ons zijn thans vermoeid; tot hen wil ik zeggen dat de overwinning door degene zal worden behaald, die het het langst uithoudt. Het Franse leger daagt met spoed en met een grote strijdmacht op om ons te ondersteunen. Er staat ons geen andere weg open dan de strijd uit te vechten. Elke stelling moet tot de laatste man worden gehandhaafd, er moet van geen terugtrekken sprake zijn. Met onze

rug tegen de muur en vertrouwend in de rechtvaardigheid van onze zaak, moet elkeen onder ons tot het einde vechten. De veiligheid van onze haardsteden en de vrijheid van de mensheid hangt in gelijke mate af van de houding van iedereen onder ons in dit kritieke uur.

De grote slag in Frankrijk.

Over de krijgsverrichtingen ten zuiden van Armentières meldt Wolff nog, dat reeds om één uur 's nachts tussen Frelinghien en Waasten drie grote en talrijke kleine bruggen over de Leie waren geslagen. Toen in de vroege morgen de vijandelijke artillerie en mijnwerpers het vuur openden, waren de stormtroepen voor een deel reeds de sterke terreinafscheiding van het front overgetrokken. Niettegenstaande het dal van de Leie in een geweldige modderpoel was veranderd, werd de aanval met grote vlotheid door de infanterie voortgezet. De eerste en tweede linie vielen bij de eerste stormloop; het vijandelijke geschut werd op sommige plaatsen door het Duitse bijna geheel tot zwijgen gebracht. Een bataljon veroverde alleen 13 kanonnen. De mist bemoeilijkte onze artillerie bij het opzoeken van de vijandelijke machinegeweernesten, die met handgranaten door de infanterie moesten worden vernietigd.

Reeds tegen de middag werd Mesen in storm veroverd, dat de 7^e juni 1917, na verwoede strijd, aan de Engelsen moest worden afgestaan. Dezelfde Engelse divisie, die het toen veroverde, moest het dorp thans ontruimen. De gevangenen zijn hoofdzakelijk afkomstig van divisies, die eerst enkele dagen geleden aan het grote slagfront waren onttrokken, om aan een rustiger deel van het front op adem te komen.

De grote slag Frankrijk.

Berlijn, 13 april. Officieel middagbericht: Op het slagveld aan de Leie maakten onze aanvallen tegen in allerijl op vrachtauto's en met het spoor aangevoerde Engelse divisies goede vorderingen.

Van de hoogte van Mesen uit stootten wij over de Steenbeek vooruit en bereikten wij de oostelijke rand van Wulvergem. Ten zuiden van Ploegsteert zwenkten onze vooruitgetrokken troepen, snel en zelfstandig optredend, onder hun regimentscommandant Polmann, naar het noorden, bestormden de versterkte heuvel van Rossignol en reikten de afdelingen, welke langs de noordkant van het bos voorwaarts waren gedrongen, de hand. Aldus viel het bos, dat door een frontaanval moeilijk te nemen was, daar het van sterke prikkeldraadvoorzieningen was voorzien, door omsingeling.

De beschieting van De Panne.

Londen, 13 april. Officieel. Met betrekking tot het Duitse officiële bericht omtrent een "overvloedig" bombardement van de militaire inrichtingen bij De Panne, maakt de minister van marine de volgende mededeling bekend:

"De vice-admiraal te Dover meldt, dat tussen 11 u 12 en 11 u 28 van de avond van 9 april een paar granaten, blijkbaar afkomstig van Duitse torpedobootjagers, zijn gevallen op De Panne en in de buurt daarvan. Ze kwamen op zeer verschillende plekken te land, sommige velen in zee. Van de aanval werd niets bespeurd, behalve enkele flikkeringen van kanonschoten. Er is geen schade gerapporteerd.

De grote slag in Frankrijk.

Londen, 12 april. Gibbs meldt: Nu onze troepen in het noorden staan tegenover ontzaglijke strijdkrachten, bijna 30 divisies sterk, van Wijtschate tot het kanaal van La Bassée met talloze machinegeweren, schansmortieren en opeengehoopte batterijen

veldgeschut, dat zeer snel tot steun van hun infanterie naar voren kan worden gebracht, is het ten opzichte van ons volk van pas om doodeenvoudig en zonder pralen of averechtse dapperheid te zeggen, dat dit noordelijke offensief even dreigend is als dat, hetwelk op 21 maart verder naar het zuiden begon, dat onze moedige jongens in aantal ver in de minderheid zijn en dat ze de vijand enkel tegen kunnen houden door met uiterste heldhaftigheid te vechten. Ze hebben verwonderlijke dingen tot stand gebracht.

De oorlogstoestand.

De slag bij Armentières heeft zich ontwikkeld tot een groter krijgsbedrijf, waarop die naam niet meer van toepassing is. Want Armentières ligt nu al ver achter het front. Door de val van de stad en de opmars der Duitsers naar Steenwerk werden de Engelsen, die bij Ploegsteert vochten, in de rug bedreigd. Ze zijn over de hoogten teruggezwenkt tot in de streek van Neuve Eglise aan de Douve. Deze omzwenkende beweging zal moeten voortgezet worden en naar het noorden worden uitgebreid, naarmate op de rechterflank van deze troepen, de Duitse opmars vordert. Die opmars vordert niet alleen, maar heeft ogenschijnlijk een strekking om zich waaivormig uit te breiden: noordwestwaarts naar de zijde van Bailleul en zuidwestwaarts in de vlakte ten zuiden van de Leie. Daardoor zullen de Britten ook aan de zuidkant van het slagveld moeten ombuigen, om het verband niet verloren te laten gaan, en komt er ruimte voor de hoofdstoot in de richting van Hazebroek.

Deze plaats is een belangrijk kruispunt van spoorwegen, ja, feitelijk het centrum van het hele spoorwegnet in de rug van de Engels-Belgische legers in Vlaanderen. Met Hazebroek in de handen van de vijand is het dan ook niet denkbaar, dat de geallieerden het frontstuk van Ieper tot Nieuwpoort in iets, wat op zijn tegenwoordige vorm gelijkt, zouden kunnen houden. Zelfs als Hazebroek aanhoudend

onder zwaar Duits vuur kan worden genomen zou dit de dislocatie van hun troepen al ten zeerste belemmeren.

De Engelsen brengen dan ook in allerlei troepen op om deze gevaren te bezweren.

De hooggeplaatste Britse officier, die Reuter bijna dagelijks interviewt, heeft gisteren verteld dat de Duitsers bij een aanval op het front van Hollebeke tot Givenchy op zijn minst 17 divisies in de strijd hebben geworpen. De aanvallen op het noordelijk front bij Wijtschate en Mesen hebben tot geen aanzienlijk succes geleid, daar de aanval van de vijand op de oostelijke heuvelrug in de streek van Wijtschate niet geslaagd is. De inneming van de zuidelijke heuvelrug is de enige materiële wijziging, behalve de ontruiming van Armentières, die werd verwacht. We beschieten deze plaats nu met gas, waardoor ze onbewoonbaar is.

14 april 1918

De Information gelooft, dat de Duitsers het met hun offensief in Vlaanderen op Duinkerken en Calais hebben gemunt en rekent uit, dat zij in vier dagen 12 tot 15 km veld wonnen, dus gemiddeld 3 à 4 km per dag. Deze winst is volgens het Franse blad onvoldoende om onmiddellijk succes te behalen.

15 april 1918

Londen, 14 april. Officieel ochtendbericht. Na zwaar vechten, dat de avond door duurde, werden de krachtige aanvallen, die de vijand gisterenmiddag van Meteren tot Wulvergem ontketend had, afgeslagen.

Havre, 13 april. Het Belgische communiqué over het tijdvak van 6 tot 12 april meldt: Gedurende de afgelopen week is er hoofdzakelijk

bedrijvigheid van de artillerie geweest bij Nieuwpoort en op het zuidelijk gedeelte van ons front. Vijandelijke patrouilles beproefden herhaaldelijk onze voorposten te naderen, maar werden door ons infanterievuur teruggedreven. In de nachten van 8, 9 en 10 april drongen onze troepenafdelingen in de vijandelijke stellingen door bij Lombardsijde, Sint-Joris, Diksmuide en Zevekote en brachten verscheidene gevangenen mee terug. Dergelijke pogingen van de vijand in de streek van Merkem en bij het bos van Houthulst bleven zonder gevolg.

16 april 1918

Londen, 15 april. Officieel avondbericht: Vanmiddag is er in de buurt van Bailleul en Wulvergem gevochten. De strijd duurt voort.

Van de rest van het Leiefront is niets bijzonders te melden.

Londen, 16 april. Officieel ochtendbericht: Vanochtend was een nieuwe Duitse aanval zich aan het ontwikkelen in de buurt van Wijtschate.

Londen, 16 april. Gibbs meldde maandag: Gedurende de afgelopen drie dagen zijn de voornaamste inspanningen in Vlaanderen gericht geweest op de inneming van Bailleul met zijn spoorweg en van de Kemmel-heuvel. Tot dat doel had de vijand met alle macht waarover hij de beschikking had zijn aanvallen gericht ten noorden van Merville, voerde hij met spoed verse divisies op ter vervanging van de uit elkaar geslagen en uitgeputte troepen, en concentreerde hij een grote hoeveelheid zware en veldartillerie.

Tot gisteravond heeft de vijand in dit gebied tussen Merris en Wijtschate een stuk of 15 divisies in het vuur gebracht, van welke slechts één tevoren in de strijd was geweest op het Somme-slagveld. Er waren bij die divisies speciale troepen voor de stormaanval en

delen van een Alpenkorps, die bevel hadden om Bailleul tot iedere prijs te nemen. Ze hebben Bailleul niet gekregen en evenmin de spoorweg ten zuiden daarvan.

Het doel van de vijand was Kimmel. De eerste dag van deze gevechten viel op 10 april; en de Duitse officieren zijn verbaasd over de tegenstand der Britse troepen, die zo zwak in aantal waren, tegen de reusachtige Duitse strijdkrachten.

Hun doelen (de Duitse) liggen opgestapeld onder tegen de spoorwegdijk nabij Bailleul. En ofschoon gisteren één ogenblik onze flank ten zuiden van Bailleul bedreigd was – welke plaats thans overstelpt wordt met reusachtige granaten – werd onze linie gisteravond met tegenaanvallen volkomen hersteld. Dertig Duitsers met machinegeweren zijn gevangen genomen.

Gisternacht trok onze linie bij La Crèche terug en zwenkte ten zuiden van Neuve Eglise naar de Ravelsberg-hoeve. Toen werd Neuve Eglise zelf het toneel van helse strijd. De vijand drong het stadje binnen, waar kleine afdelingen Wiltshires, Worcesters e.a. hen aanvielen en doodden of zelf werden gedood. Herhaaldelijk werd de vijand in deze worsteling weer uit een groot deel van het stadje verdreven. De onzen hielden het plein, waarop de meeste straten uitkomen, bezet en verdedigden het alsof het een vesting was. Hun aantal slonk echter bestendig onder het zware vijandelijke vuur uit geschut, schansmortieren en machinegeweren. De vijand deed voortdurend verwoede aanvallen met verse troepen, doch deze konden Neuve Eglise niet door rechtstreekse stormlopen innemen. Ten slotte is het stadje echter om de reeds genoemde redenen prijsgegeven.

Het gevecht bij Neuve Eglise is vol grimmige episoden. Het dorp is herhaaldelijk in andere handen overgegaan. Aan weerskanten werd verwoed gevochten en met alle soorten wapens. Kleine groepen

mannen deden aanvallen en tegenaanvallen in de puinhopen bij het aanbreken van de dag en in het duister, met geweren, bajonetten, bommen. De aanval op Neuve Eglise was eigenlijk reeds begonnen toen de vijand op 10 april Ploegsteert nam en sindsdien iedere dag vooruit kwam. De toestand was ernstig geworden toen de vijand in het dorp Ploegsteert binnen rukte en daar een nest van machinegeweren maakte, dat niet uitgeroeid kon worden door verwoede tegenaanvallen van het Lancaster regiment. In de nacht van 11 dezer kregen de mannen, die het bos van Ploegsteert bezet hielden, bevel deze gevaarlijke stelling op te geven en terug te vallen op de linie voor Neuve Eglise en La Nieppe. Omstreeks deze tijd rukte de vijand op tot in de buurt van Korte Pijp, een oude kroeg, waar een afdeling van onze infanterie bijna tot de laatste man streed. Een andere afdeling van hetzelfde regiment leed zwaar bij haar heldhaftige poging om de vijand ten zuiden van Neuve Eglise tegen te houden.

Londen, 16 april. De bijzondere correspondent van Reuter bij het Britse leger in Frankrijk seint: We hebben de Duitsers in Vlaanderen nog niet tot een volkomen stilstand gedwongen, maar de kracht van de verdediging neemt toe van dag tot dag, ja van uur tot uur. We weten van kaarten, en andere stukken, die we hebben buitgemaakt, dat de Duitsers voortdurend zijn achtergebleven bij hun tijdstabellen. Geen enkele berekening van hun vooruitgang is bewaarheid geworden. Reserves zijn gebruikt op een schaal, die stellig niet van tevoren was voorzien, in de hoop toch nog een beslissing te verkrijgen. Het bereiken van het einddoel is aan de Leie precies op dezelfde manier mislukt, als aan de Somme is geschied.

Uit een Duitse kaart, die we hebben genomen, blijkt, dat de 214^e divisie op de 10^e april Kimmel had moeten nemen. Dat is feitelijk maar drie Engelse mijlen van Neuve Eglise, maar sedert vrijdag zijn de Duitsers niet dichterbij Kimmel gekomen, en sedertdien hebben

onze reserves een vooruitgang over de drie mijlen veel moeilijker gemaakt. De 7^e en de 17^e Duitse reservedivisie hebben in een vergeefse aanval verschrikkelijke verliezen geleden. Gevangenen van het 52^e reserve infanterieregiment verklaarden dat in de strijd van de 23^e maart ons machinegeweervuur het effectief van dat regiment tot de helft reduceerde.

Een van de gevangenen was 43 jaar oud en verklaarde uit Duitsland te zijn gekomen met een groep mannen, die voor een deel uit mensen boven de 36 en voor de rest uit jongelui van 18 en 19 jaar bestond.

Londen, 16 april. De Times maakt in een hoofdartikel tussen haakjes de opmerking, dat de Duitsers er de laatste dagen een begin mee hebben gemaakt, in hun communiqués de oude Vlaamse namen te bezigen. Neuve Eglise is Nieuwkerke geworden; Messines heet thans Mesen, ofschoon vroeger de Franse plaatsnamen voor de Duitse generaals voldoende waren geweest. Deze kleine eigenaardigheid kan misschien van niet geringe politieke betekenis zijn; want de vijand doet zelden iets zonder daarvoor een reden te hebben. Na hun onoprechte instemming met het beginsel "geen annexaties" te hebben laten varen, hebben ze de laatste tijd een nieuw geluid doen horen inzake de toekomst van België.

17 april 1918

Berlijn, 16 april. Officieel avondbericht: De hoogten van Wijtschate zijn stormenderhand ingenomen.

Het Belgische leger.

Havre, 16 april. De (Parijse) New York Herald verneemt dat de Belgische militaire autoriteiten besloten hebben om zich bij de eenheid van aanvoering aan te sluiten, dit wil zeggen de militaire

leiding in Franse handen te concentreren. Generaal de Ceuninck zal het ministerie van oorlog als generalissimus verlaten, doch de Belgische divisies behouden deze chef, daar hij ze zal aanvoeren onder het opperbevel van generaal Foch.

Havas meldt dat de strijd op het front in Vlaanderen met uiterste hevigheid voortduurt. De Duitsers zijn echter niet bij machte nieuwe vorderingen te maken. Het maakt een bevredigende indruk, dat ze thans worden tegengehouden op een linie, welke een ontzaglijke uitspringende bocht vormt, waardoor ze blootgesteld zijn aan gevaarlijke tegenaanvallen van de troepen der geallieerden.

Berlijn, 17 april. Officieel middagbericht. Op het met bloed doordrenkte slagveld van de slag in Vlaanderen van het vorige jaar heeft het leger van generaal Sixt von Arnim Passendale bezet en bij Beselare en Geluveld zijn linies vooruitgeschoven!

Ten noorden van de Leie hebben de troepen van generaal Sieger in de vroege morgenuren (van gisteren – redactie) het dorp Wijtschate stormenderhand genomen, en ze hebben de vijand, ondanks hevige tegenstand, van de heuvels ten noordoosten en ten zuidwesten van deze plaats afgeworpen, en daarna tegenaanvallen afgeslagen.

De tegenstander, die ten zuidwesten van Wulvergem naar achterwaartse linies aan het uitwijken was, hebben wij over de Douve teruggedrongen.

Londen, 17 april. Officieel ochtendbericht: Gisterochtend hebben wij in de buurt van Wijtschate een geslaagde tegenaanval gedaan. Te Meteren hebben wij ook door een tegenaanval de toestand hersteld en het dorp blijft in onze handen.

De hele middag en avond van gisteren herhaalde aanvallen van de vijand ten noorden van Bailleul zijn met verlies voor de vijand afgeslagen.

Afdelingen Duitse infanterie, die in dichte gelederen optrokken, geraakten in ons vuur op korte afstand en leden zware verliezen. Wij maakten enkele gevangenen.

De vijand trachtte ook gisteren middag een aanval te ontwikkelen ten oosten van Rebecq, na het bombardement, waarvan al melding is gemaakt, maar zijn aanval zakte in ons artillerievuur ineen.

Tengevolge van de vorderingen, die de vijand aan het Leiefront heeft gemaakt, zijn onze troepen, die onze vooruitgeschoven stellingen ten oosten van Ieper bezet hielden, op een nieuwe linie teruggetrokken. De terugtocht werd vrijwillig uitgevoerd, zonder dat de vijand hem hinderde.

Gisterenmiddag zijn afdelingen van zijn troepen die over de oude stellingen heen oprukten, door het vuur van onze buitenposten gegrepen en vernietigd.

Londen, 16 april. Gibbs seint heden: Voor de inneming van Bailleul zette de vijand drie divisies in, die nog niet in het vuur waren geweest. Hij omsingelde Bailleul door forse aanvallen van het zuidoosten en oosten, die ook tegen de kam van Bavelberg en de Mont de Lille gericht waren. Na taai tegenstand werd onze linie uit tactische overwegingen tot achter Bailleul teruggetrokken. Afgezien van het belang van de spoorweg is het voor onze troepen beter uit België weg te zijn, want het dreigde, evenals Ieper vroeger, een aan het Duitse vuur al te zeer blootgestelde doodswal te worden, indien al onze transporten er moesten passeren. Waarschijnlijk zal de

volgende Duitse aanval gericht zijn tegen de heuvel van Kemmel, de Zwarte Berg en de Rode Berg, die boven Bailleul oost-west lopen.

Londen, 17 april. De Daily News zegt: De val van Bailleul en de ontruiming van Wijtschate zijn ernstige feiten, maar ze zijn toch niet de zware slag, die men drie dagen geleden had kunnen veronderstellen, dat zij zouden zijn. Bailleul, Neuve Eglise en Wijtschate zijn eenvoudig gelijk te stellen met de hofstede van Thiaumont bij Verdun. De uitlegging, die gegeven wordt van de ontruiming van Bailleul, is niet zo zonder zin als zulke formules gewoonlijk zijn. We moeten de vijand verlokken zich uit te putten, evenals een stier in een stierengevecht eerst aangemoedigd wordt. Op het laatste ogenblik slechts zal de matador verschijnen. Het kan niet ontkend worden, dat bij Verdun een dergelijk plan succes had. Het is mogelijk, dat een zelfde succes dit keer een zelfde manoeuvre op een groter slagveld zal bekronen. Het zal in het bijzonder mogelijk zijn, indien, gelijk wij vast geloven, het Duitse offensief eigenlijk niet voortspruit uit militaire overwegingen, maar uit economische uitputting, welke een spoedige beslissing gebiedend nodig maakt voor Duitsland. Enkele dagen, misschien enkele weken, zullen de afloop brengen, want er is ook een grens aan de tactiek van het uitstel.

Het Belgische leger.

Havre, 16 april. Baron de Broqueville, de Belgische minister-president, teruggekeerd van het Belgische front, heeft mij, op mijn vraag, medegedeeld, dat het bericht van sommige bladen, volgens hetwelk het Belgische leger, als gevolg van de eenheid in het opperbevel, in handen van generaal Foch zou worden gesteld en dat generaal de Ceuninck zou aftreden als minister van oorlog om het leger aan te voeren, geheel onjuist is.

18 april 1918

Berlijn, 17 april. Officieel avondbericht: op het terrein van de slag in Vlaanderen van het vorig jaar zijn Poelkapelle en Langemark (ten noorden noordoosten van Ieper) ingenomen.

Londen, 17 april. Officieel: Gisteravond hebben wij met goed gevolg een tegenaanval in de buurt van Wijtschate gedaan.

Berlijn, 18 april. Officieel middagbericht:

Gisteren heeft de vijand grote stukken van het terrein, dat hij in een gevecht van maanden met ontzaglijke offers heeft gekocht, aan ons overgelaten.

Het leger van generaal Sixt von Arnim heeft de vijand, die stap voor stap wijkt, van nabij onder druk houdend, Poelkapelle, Langemark en Zonnebeke bezet en heeft de vijand tot achter de Steenbeek teruggeworpen. Ten zuiden van de Blankaart hield een tegenaanval van de vijand onze opmars op.

Ten noorden van de Leie hebben wij, onder krachtige dekking van geschutvuur, terrein gewonnen, en hebben wij enige machinegeweernesten gezuiverd.

De gevechten van de laatste dagen hebben ons ruim 2500 man aan gevangenen, enige kanonnen en talrijke machinegeweren als buit opgeleverd.

Londen, 18 april. Officieel ochtendbericht: Ten zuidoosten van de heuvel van Kemmel deed de Duitse infanterie een aanval in drie golven en drong onze linie op een punt licht achteruit. Op deze plaats herstelde een tegenaanval de toestand en kort na 12 uur 's middags was de aanval op alle punten teruggeslagen.

Berlijn, 18 april. De militaire medewerker van de Deutsche Tageszeitung schrijft: "De taaie tegenstand van de Engelsen bij Bailleul, die dit sleutelpunt tot het verdere hoge terrein onder alle omstandigheden wilden behouden, bewijst opnieuw de buitengewone betekenis, die aan het behoud van de hele landstreek, van de Kemmelberg ten Westen van Wijtschate, over de heuvels tot aan Cassel wordt toegekend door de vijandelijke aanvoering. De hele strategische toestand dwingt – naar reeds is in het licht gesteld – de Engelsen om stand te houden tot elke prijs. Doet hij dat niet, dan verliest zijn stelling te veel aan diepte en dreigt hem dientengevolge een ramp. Daarom zullen wij ook in het vervolg op krachtige vijandelijke tegenstand voorbereid moeten zijn.

Dat we hem daarbij op de wipstoel hebben gezet door telkens op een ander punt aan te vallen, vergemakkelijkt onze zaak.

Het is opmerkelijk, met hoe toenemende bezorgdheid de entente de krijgsoperaties volgt. Nog opmerkelijker evenwel is de stelselmatige voorbereiding van de openbare mening in Engeland op een grote ramp met het Engelse leger op het vasteland."

De militaire medewerker van de Deutsche Kriegszeitung schrijft, dat het gehele front (der geallieerden) in Vlaanderen in gevaar verkeert van te worden opgerold en in de rug te worden aangevallen.

Dit ziet de Franse opperbevelhebber en slechts die overweging kon hem er toe brengen Franse reserves naar de Vlaamse heuvels te brengen om de beschermende stengel van het front in Vlaanderen daardoor te versterken en – indien mogelijk – onze verdere opmars naar het noorden tenminste te vertragen zo niet te stuiten. Dit is hem voorlopig nog niet gelukt.

Londen, 18 april. De correspondent van de Morning Post aan het Britse front in Frankrijk seinde gisteren: ons front in Vlaanderen is recht gemaakt en van de gevaarlijke vooruitspringende hoek bevrijd, die over de rug van Passendale liep. We hebben naar achter toe een meer aaneengesloten linie bezet, achter welke onze troepen zich gemakkelijk kunnen verplaatsen en die doeltreffender bezet kan worden gehouden, omdat ze hechter aaneen sluit. Alle hellingen die we verlaten hebben, zijn een woestenij. De wegen die we aangelegd hadden, zijn vernield en er is geen onderkomen voor de Duitse infanterie. De Duitsers hebben een volstrekte wildernis voor zich en moeten, als ze hun hoofd boven de omtrekken van de hoogten uitsteken, door onze artillerie waargenomen worden. Al onze kanonnen zijn weggehaald, alle munitie verwijderd of vernietigd en voor de vijand is geen materiaal van waarde achtergebleven.

Parijs, 18 april. Ziehier hoe men algemeen denkt over het Duitse offensief. Nadat de vijand sedert 28 maart voor Amiens tot staan was gebracht, ondernam hij op 9 april in Vlaanderen een afleiding, om de aanval op Amiens, het hoofddoel, gemakkelijker te maken. Meegesleept door hun succes, breidden de Duitsers hun aanvalfront uit en maakten met verspilling van mensenlevens vorderingen. Men vecht nu om leper heen dat de vijand van het zuiden af tracht om te trekken, om zich een weg naar het westen te banen en van het noorden uit de linie van de hoogte van Cassel tot Kimmel te bereiken, die het voornaamste steunpunt van de Engelse verdedigingslinie in Vlaanderen vormen. Maar de vierde slag om leper is nog maar begonnen.

Londen, 18 april. De bladen en correspondenten laten uitkomen, dat, nadat de Duitsers bij hun aanval in het noorden er niet in geslaagd waren, Hazebroek, Aire; Lillers en Béthune te bereiken, zij een afleiding verder noordelijk hebben gezocht, waar het vierde leger van von Arnim enige vorderingen heeft gemaakt. De terugtocht van de

Engelsen heeft de soldaten niet ontmoedigd, daar ze weten dat in de oorlogvoering in het open veld de loopgraafstellingen hun vroegere waarde verliezen; bovendien bewijzen het succes van de Engelse tegenaanvallen te Meteren en Wijtschate en in de richting van Bailleul met de daarop gevolgde tegenslag het wisselvallig verloop van de slag.

19 april 1918

Berlijn, 18 april. Officieel avondbericht: In Vlaanderen en op het slagveld aan de Leie is de toestand niet gewijzigd.

Havre, 17 april. Officieel. Om 8 u 30 's ochtends hebben de Duitsers, na een hevige geschutvoorbereiding, die de hele nacht duurde, een krachtige stormaanval ondernomen tussen Kippe en Langemark, over een front van 6 km. De Duitsers slaagden er in om een deel van onze vooruitgeschoven posten in te nemen, doch de onmiddellijk ingezette tegenaanvallen leidden tot verwoede gevechten, waarbij de Belgische troepen in het voordeel bleven. Tegen de avond waren de Belgische stellingen volkomen hersteld. Er bleven 600 gevangenen, waaronder verscheidene officieren, in onze handen achter; ze behoorden tot zeven verschillende regimenten, deel uitmakend van een marine-, twee Pruisische en een Beierse divisie.

Weer hebben de Belgische troepen blijk gegeven van hun kracht en strijdbaarheid.

Havre, 18 april. Gisteren heeft president Poincaré, door koning Albert en prins Leopold van België rondgeleid, een bezoek aan verscheidene militaire inrichtingen aan het Belgische front gebracht.

Generaal Foch heeft luitenant-generaal Gillain, het nieuwe hoofd van de generale staf, bezocht.

Parijs, 18 april. Het Duitse offensief in Vlaanderen wordt met een verwoede hevigheid voortgezet. Door herhaalde stormaanvallen poogden de dichte Duitse formaties hun stellingen rondom Bailleul uit te breiden. Ze werden letterlijk weggemaaid en hebben geen enkele vordering gemaakt. De geallieerden deden met succes tegenaanvallen en slaagden erin om vaste voet in Meteren en Wijtschate te krijgen, doch de Duitsers konden er, bij een wanhopige reactie, opnieuw in binnen te dringen.

Londen, 18 april. Reuters correspondent bij het Britse leger seinde heden:

Gisteren had onze infanterie in samenwerking met de Fransen, die thans op het noordelijke slagveld in de strijd zijn getreden, een harde dobber. Het was echter een dag, die alles bij elkaar in ons voordeel doorsloeg. De Duitse golven botsten op een zestal plaatsen tegen onze linies en terwijl ze geen beslissende winsten kunnen boeken moeten hun verliezen schokkend zijn geweest. Natuurlijk werd verwacht, dat de vijand zich zou haasten om het terrein te bezetten, dat wij in de sector van Passendale hadden ontruimd en daarom dan ook hadden onze kanonnières alles in orde gemaakt om hen warm te ontvangen, zodat, toen wij gisterochtend sterke korpsen grijze infanterie over de sombere wildernis zagen uitzwermen, de batterijen kwaadaardig begonnen te blaffen en het grote kerkhof in Europa's moordhol opnieuw zijn ijzingwekkende aanzien kreeg.

In de aanval bij de post zette de vijand niet minder dan vier divisies in. Daar was een divisie mariniers bij, die geweldig gehavend werd, verder een Beierse en twee Pruisische divisies. Blijkbaar verwachtte men aan de overkant, dat het heftige bombardement gedurende heel de nacht alle tegenstand zou murw stampen. De Duitsers zagen hun vergissing echter spoedig in, want de Belgen namen de strijd op, die zeker onder de indrukwekkendste van hun geschiedenis kan

meetellen. Ze dreven de Duitsers in verwarring terug en namen meer dan 600 gevangenen.

Het treitervuur, waaronder ons geschut de vijandelijke verzamelpunten houdt, is sterk aangewakkerd en gelukkig hebben de Duitse kanonniërs zwaar geleden.

Maandag jl. hadden onze batterijen vier stukken van het 23^e regiment veldartillerie kapot geschoten en alle bedieningsmanschappen daarvan op twee na getroffen. Een batterij van het 61^e reserveregiment veldartillerie verloor alle vijf de officieren benevens de meeste onderofficieren en kanonniërs.

Berlijn, 18 april. De correspondent van het Wolff-bureau aan het westelijk front meldt:

In de ochtend van 17 april werd een nieuwe vijandelijke aanval op Wijtschate in het Duitse afweervuur gefnuikt. Ook de later, na een krachtige artillerievoorbereiding in dichte gelederen ondernomen aanvallen op dit punt en ten noordoosten van Wulvergem liepen met zeer talrijke vijandelijke verliezen te pletter.

Londen, 18 april. Officieel: In de ochtend van de 17^e april verbeterde het weer enigszins, doch tegen de middag begon het terug te regenen. Onze vliegtuigen waren overdag bedrijvig op het front van Meteren en Wijtschate, bombardeerden vijandelijke troepen en bestookten ze met machinegeweevuur. We wierpen meer dan 500 bommen van zeer geringe hoogte naar omlaag. Bij gevechten, die in de ochtend werden geleverd, werden twee vijandelijke vliegtuigen neergeschoten, een ander werd stuurloos tot dalen gebracht. Vier van onze toestellen worden vermist.

Havre, 18 april. Het nationaal bureau voor de hervatting van de economische werkzaamheid in België is tot stand gekomen. Onder

de oprichters bevinden zich vooraanstaande zakenlieden; in het bezette gebied van België zijn reeds 1300 personen toegetreden, die voor 5300 aandelen van 100 F hebben ingeschreven.

De Kölnische Zeitung bevat, naar ons uit Keulen wordt geseind, enige Franse persstemmen over de toestand in het Westen. De militaire medewerkers van de Parijse bladen vrezen voor het afsnijden van de sector van Ieper, voor het geval de Engelsen zich niet meer op de hoogtestellingen tussen Kimmel en Boeschepe kunnen handhaven. Ze nemen aan, dat Hindenburg voornemens is het Engelse leger tegen Calais weg te dringen.

Volgens de Italiaanse Stampa zijn de generaals Foch en Haig op het slagveld aangekomen om aan de Vlaamse kust de aanvallen van de geallieerden te organiseren.

Berlijn, 19 april. Officieel. Op het trechterveld in Vlaanderen ontstonden verscheidene kleine gevechten tussen onze verkenningsafdelingen en Belgische en Engelse posten.

Sterke aanvallen, die de vijand van het noorden en het noordwesten tegen Wijtschate deed, werden afgeslagen.

Reeds terwijl hij zijn troepen ten aanval opstelde, leed de vijand in ons vernielingsvuur de zwaarste verliezen.

Londen, 19 april. Officieel ochtendbericht. De vijandelijke aanvallen, waarvan gisteren werd medegedeeld, dat ze ten zuiden van Kimmel aan de gang waren, zijn met succes afgeslagen.

Andere vijandelijke aanvallen tegen dit dorp in de loop van de avond heeft het vuur van onze artillerie en machinegeweren gefnuikt. De nacht was rustig op het gehele Britse front. Alleen bulderde aan

beide zijden het kanon. Als gevolg van kleine ondernemingen hebben wij enige gevangenen genomen en machinegeweren buitgemaakt.

Londen, 19 april. Reuters correspondent in het Franse leger heeft een Frans generaal gesproken, die als een van de eerste militaire autoriteiten in Frankrijk geldt en die de Franse troepen heeft aangevoerd, welke het eerst aan de slag deelnamen en de Duitse opmars aan de Oise tot stand brachten. Zonder de minste reserve verklaarde de generaal, dat er niet de minste reden tot ongerustheid voor de geallieerden was en dat men alle grond tot vertrouwen had. Naar zijn overtuiging waren de Duitsers zowel in Picardië als in Vlaanderen definitief tot staan gebracht.

Over de toestanden in Vlaanderen sprak de Franse generaal met volmaakt vertrouwen. Gevraagd naar zijn mening over het verloren gaan van de stellingen, genoemd in het officiële Britse bericht van 17 dezer, verklaarde hij dit, na een snelle blik op de kaart, tot een van de onvermijdelijke schommelingen van het front, waarvan hij gewaagd had. Hij had een onbegrensd vertrouwen in het Engelse leger. Bij de aftocht door het verwoeste gebied hadden twee Engelse korpsen onder zijn bevel geopereerd en hij sprak met de grootste lof over de strijd lust, die officieren en manschappen bij alle gelegenheden tentoon hadden gespreid. De Engelsen vochten als razenden, zegde hij, en hij was in het bijzonder dankbaar geweest voor de medewerking van de Britse artillerie, die zich zonder voorbehoud ter beschikking van de eigen infanterie had gesteld, welke eerst verplicht was geweest, zich met zo goed als geen artillerie in de strijd te werpen. De generaal had dan ook niet verzuimd een brief tot de Engelse bevelhebbers te richten, waarin hij hen bedankte voor en geluk wenste met het werk van hun manschappen.

De generaal eindigde in de geest, waarin hij begonnen was, door te zeggen: "we hebben alle reden om vertrouwen te houden. De Duitsers verbruiken hun divisies in een tempo dat niet voort kan duren. We hebben de onze met de grootste spaarzaamheid gebruikt en zijn er niettemin in geslaagd, de vijand tegen te houden".

Londen, 19 april. De Times schrijft, dat de strijdkrachten der geallieerden gisteren overal hun terrein behouden hebben. Nieuwe aanvallen werden ondernomen, maar mislukten overal; daarentegen werden op een punt enige honderden gevangenen door de Engelsen gemaakt.

Er zijn nieuwe aanvallen gedaan op de Engelse stellingen ten zuiden van de Kimmelberg, maar ook deze verslapten zonder de Engelse linie te hebben kunnen terugduwen. Het Duitse legerbericht is ongewoon ingetogen na de buitensporige snoeverijen van de laatste week. De mededelingen van de vijand slaan nu een lagere toon aan. Het oponthoud, dat de vijand op het zuidelijke slagveld ondervonden heeft, is voor de geallieerden zeer gunstig geweest, daar het vertrouwen toeneemt met iedere dag, dat de verdedigingsmaatregelen vollediger worden. Geen fase van de slag in het noorden is bemoedigender geweest dan de vergeefse poging van de vijand om ook maar enigszins dichterbij Hazebroek te komen. In de paar laatste dagen hebben de Duitsers feitelijk zo goed als geen vooruitgang meer gemaakt in de richting van dat kostbare centrum van verbindingswegen. De eenheid van bevelvoering, de betere opstelling van de gemeenschappelijke troepen der geallieerden en de krachtige inspanning, die nu gedaan wordt, om de gevechtseenheden te versterken en de verliezen aan materieel te vergoeden, zijn allemaal factoren die op de duur in het voordeel van de geallieerden moeten komen.

Londen, 19 april. De Morning Post vernam gisteren van haar correspondent bij het Engelse leger in Frankrijk: Het stormcentrum heeft zich vandaag weer uit Vlaanderen naar de Leievlaakte verplaatst, waar het versterkte zesde Duitse leger aanvalt in de hoop B ethune te kunnen nemen.

De troepen, die de heuvel van Kemmel aanvielen, hadden ook het gewone bevel ontvangen, om hem tot elke prijs te nemen, maar de zwaarste artillerievoorbereiding hielp de Duitse infanterie niet en ze werd door ons vuur weggevaagd. Een Engels bataljon verschoot in 5 uur 25.000 patronen, waarvan er maar heel weinig verspild werden.

Berlijn, 19 april. De geallieerden maken zich in de streek van Ieper tot de uiterste tegenstand gereed.

Londen, 18 april. Officieel. In de nacht van 17 op 18 dezer hebben Engelse monitors Oostende en de vijandelijke batterijen in de buurt gebombardeerd. Ten gevolge van het slechte weer is het nog niet mogelijk nauwkeurige inlichtingen omtrent de resultaten van de beschieting te verkrijgen. De vijandelijke batterijen beantwoordden ons vuur, maar geen van onze schepen is getroffen.

In de vroege morgen van de 18^e dezer hebben een of twee vijandelijke torpedojagers een korte poos in de richting van Adinkerke gevuurd. Ze verdwenen voor wij hen in een gevecht konden wikkelen.